

Høringsnotat – forskrifter om tilskuddsordninger for å ivareta natur

1 Hovedinnholdet i høringsnotatet

Klima- og miljødepartementet foreslår i høringsnotatet to nye forskrifter om tilskudd til ivaretagelse av natur, som ledd i at departementet foreslår at åtte tilskuddsordninger blir slått sammen og videreført i to nye ordninger.

Klima- og miljødepartementet sender følgende forskrifter på høring:

- Forskrift om tilskudd til tiltak for å ivareta natur
- Forskrift om tilskudd til vannmiljøtiltak, kalking og anadrome laksefisk

2 Bakgrunnen for forslaget

Sammenslå tilskuddsordninger

Dagens tilskuddsordninger for å ivareta natur under kap. 1420 *Miljødirektoratet* er blitt til gjennom en gradvis utvikling over mange år, der stadig nye ordninger er blitt opprettet. I vedtatt budsjett for 2023 ble det foretatt en vesentlig reduksjon i antall budsjettposter. Dette samlet flere tilskuddsordninger for å ivareta natur på færre budsjettposter, men strukturen i tilskuddsordningene er ikke endret. Det vil si at departementet har like mange tilskuddsordninger som tidligere. I tillegg har enkelte ordninger manglet forskriftsfesting. Klima- og miljødepartementet har derfor sett behovet for å foreta en helhetlig gjennomgang av disse tilskuddsordningene, for å i enda større grad kunne bruke tilskuddsmidlene der effekten for naturen er best. Som følge av denne gjennomgangen, foreslår departementet en sammenslåing av åtte tilskuddsordninger til to nye ordninger, slik det kommer frem av tabellen under.

Ny, sammenslått tilskuddsordning	Eksisterende ordninger
Tilskudd til vannmiljøtiltak, kalking og anadrome laksefisk	Tilskudd til kalking som vannmiljøtiltak Tilskudd til generell vannforvaltning Tilskudd til vannmiljøtiltak for anadrom laksefisk
Tilskudd til tiltak for å ivareta natur	Tilskudd til tiltak i kulturlandskapsområde registrert som verdifulle kulturlandskap Tilskudd til tiltak for ville pollinerende insekter Tilskudd til truede arter Tilskudd til truede naturtyper Tilskudd til tiltak mot fremmede arter

Krav om tilskuddsregelverk

Departementet ser det som nødvendig at ordningene forskriftsfestes, for å sikre at ordningene er i samsvar med kravene forvaltningsloven og økonomiregelverket stiller til utformingen og forvaltningen av tilskudd. Bestemmelser om økonomistyring i staten punkt 6.2.3 angir at delene av regelverket for en tilskuddsordning som retter seg mot private, og som derfor er forskrift etter forvaltningslovens § 2 første ledd bokstav c, må forberedes og fastsettes etter bestemmelsene om forskrifter i forvaltningsloven kapittel VI.

3 Gjeldende rett

Under følger en nærmere beskrivelse av de åtte tilskuddsordningene som inngår i forskriftene som sendes på høring.

1. Tilskudd til kalking som vannmiljøtiltak

Ordningen er i dag regulert gjennom forskrift 25. november 2014 nr. 1534 om tilskudd til kalking som vannmiljøtiltak. Målet med tilskuddsordningen er å medvirke til å redusere de negative effektene av sur nedbør på naturmangfoldet i vassdrag. God vannkvalitet er hovedkriteriet for måloppnåelse.

2. Tilskudd til generell vannforvaltning

Ordningen er i dag regulert gjennom forskrift 25. november 2014 nr. 1533 om tilskudd til generell vannforvaltning. Målet med tilskuddsordningen er å bidra til oppnåelse av god økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomstene i samsvar med vannforskriften og de regionale vannforvaltningsplanene med tilhørende tiltaksprogram.

3. Tilskudd til vannmiljøtiltak for anadrom laksefisk

Ordningen er i dag regulert gjennom forskrift 25. november 2014 nr. 1539 om tilskudd til vannmiljøtiltak for anadrome laksefisk. Målet med tilskuddsordningen er å legge til rette for bevaring og forvaltning av vill anadrom laksefisk. Måloppnåelse blir vurdert ut fra om tilskuddene medvirker til å nå målene for villlevende anadrom laksefisk.

4. Tilskudd til tiltak i kulturlandskapsområde registrert som verdifulle kulturlandskap

Ordningen er i dag ikke regulert gjennom forskrift. Målet med ordningen er å ivareta naturverdier i kulturlandskapsområder som inngår i Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap. Måloppnåelse blir vurdert ut fra om tiltaket ivaretar naturmangfoldet i kulturlandskapsområder med store naturverdier.

5. Tilskudd til tiltak for ville pollinerende insekter

Ordningen er i dag ikke regulert gjennom forskrift. Målet med ordningen er å medvirke til å sikre eller bedre leveområdene for ville pollinerende insekter. Måloppnåelse blir vurdert ut fra om tiltaket bidrar til dette.

6. Tilskudd til truede arter

Ordningen er i dag regulert gjennom forskrift 25. november 2014 nr. 1536 om tilskudd til tiltak for truede arter. Målet med tilskuddsordningen er å medvirke til å ta vare på prioriterte arter etter naturmangfoldloven §§ 23 og 24, og truede arter. Ordningen inkluderer også økologiske funksjonsområder for prioriterte arter. Måloppnåelse blir vurdert ut fra antall tiltak knyttet til truede arter. Tiltak for å bevare hubro er også inkludert i ordningen med vekt på tiltak mot elektrokusjon (strømgjennomgang, at fugl kommer nær to strømførende ledninger samtidig og dør). Måloppnåelse for tiltak for å bevare hubro blir vurdert ut fra antall stolper og konstruksjoner som er sikret mot skade på hubro, og utviklingen i hubrobestanden i disse områdene.

7. Tilskudd til truede naturtyper

Ordningen er i dag regulert gjennom forskrift 25. november 2014 nr. 1537 om tilskudd til tiltak for truede naturtyper. Målet med tilskuddsordningen er å medvirke til å ta vare på utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven §§ 52 og 53 og truede naturtyper, se definisjon av truede naturtyper i Norsk rødliste for naturtyper. Måloppnåelse blir vurdert ut fra målsettingen for å ta vare på naturtyper i de enkelte handlingsplanene, herunder antallet lokaliteter som blir tatt vare på, og antall tiltak knyttet til forekomster av truede og utvalgte naturtyper.

8. Tilskudd til tiltak mot fremmede arter

Ordningen er i dag ikke regulert gjennom forskrift. Tilskuddsordningen skal medvirke til å hindre negativ påvirkning på naturmangfold fra fremmede skadelige arter. Kriterium for måloppnåelse er om tiltakene som får støtte fra posten, medvirker til at trusselen fra fremmede skadelige organismer blir mindre.

4 Departementets vurderinger

Departementet foreslår to nye forskrifter om tilskudd til natur slik at innholdet i eksisterende tilskuddsordningene samles på større og færre ordninger. Dette vil øke fleksibiliteten og handlingsrommet i bruken av budsjettmidlene, slik at tilskuddsmidlene i enda større grad kan brukes der effekten for naturen er best. I forskriftene som foreslås for de to sammenslåtte tilskuddsordningene, fremgår hvem som kan tildeles tilskudd og hva det kan tildeles tilskudd til. For søkere kan likevel en slik sammenslåing innebære noe merarbeid i en overgangsperiode, når det gjelder å finne fram til passende tilskuddsordning for søkers formål. På sikt antas sammenslåingen å forenkle søknadsprosessen for søker.

Tilskudd til tiltak for å ivareta natur

Den nye ordningen tilskudd til tiltak for å ivareta natur vil bestå av de gjeldende ordningene tilskudd for å ta vare på natur i verdensarvområder, tiltak i kulturlandskapsområde registrert som verdifulle kulturlandskap, tiltak for ville pollinerende insekter, truede arter, truede naturtyper og tiltak mot fremmede arter. Forslaget innebærer ingen materielle endringer i tildelingskriteriene i gjeldende ordninger. Måloppnåelsen med å ivareta natur og bekjempe fremmede arter vil styrkes ved å samle ordningene i en felles vurdering og administrering. Sammenslåingen vil legge til rette for å oppnå flere synergier og i enda større grad prioritere de tiltakene som gir størst effekt og måloppnåelse.

Tilskudd til vannmiljøtiltak, kalking og anadrome laksefisk

Den nye ordningen tilskudd til vannmiljøtiltak, kalking og anadrome laksefisk vil bestå av de eksisterende ordningene generell vannforvaltning, kalking som vannmiljøtiltak og vannmiljøtiltak for anadrom laksefisk. Sammenslåingen vil samle alle tilskuddsordningene rettet mot økosystemet vann i en ordning. Dette vil øke fleksibiliteten og handlingsrommet i bruken av budsjettmidlene. Søkergruppen i forslaget til ny forskrift er den samme som i de to gjeldende tilskuddsordningene. I tillegg foreslår departementet å åpne for at private virksomheter kan søke om tilskudd. Det gjøres ellers ingen materielle endringer i tildelingskriteriene i gjeldende ordninger.

5 Administrative og økonomiske konsekvenser

Det er Miljødirektoratet og statsforvalterne som administrerer tilskuddsordningene som er omfattet av forskriftene som nå sendes på høring. Sammenslåingen av tilskuddsordninger vil

kreve merarbeid frem til søknadsrunden for 2025 ettersom det må gjøres nødvendige tilpasninger i elektronisk søknadssenter og utarbeides revidert veiledningsmateriell. Det regnes med noe ekstra arbeid i en overgangsfase, da det forventes at søkere på ordningene vil ha spørsmål eller behov for veiledning. På sikt antas sammenslåingen å forenkle søknadsprosessen for søker. En sammenslåing vil gi Miljødirektoratet og statsforvalterne større handlingsrom til å i enda større grad kunne bruke tilskuddsmidlene der effekten for naturen er best.

Departementet foreslår å flytte administrasjonen av tiltak mot fremmede arter fra Miljødirektoratet til statsforvalteren, slik at tilskudd til tiltak mot fremmede arter kan vurderes sammen med de øvrige ordningene statsforvalteren i dag administrerer. Dette antas å gi noe økt ressursbruk hos statsforvalteren, men vil styrke muligheten til å ivareta naturverdier.

Sammenslåing av tilskuddsordninger kan medføre at tilskuddsutbetalinger til de enkelte formålene kan variere noe mellom år, ut ifra hvor forvaltningen mener behovet er størst med tanke på å nå overordnede mål innen natur og friluftsliv. Forslaget har ellers ingen økonomiske konsekvenser og vil ikke innebære noen reduksjon i bevilgning.

6 Forslag til forskrifter

Vedlagt dette høringsnotatet er forslag til:

- Forskrift om tilskudd til tiltak for å ivareta natur
- Forskrift om tilskudd til vannmiljøtiltak, kalking og anadrome laksefisk